

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Thesaurus Eloqventiae Sacrae Et Profanae, Saluti &
incolumitati Rerumpublicarum utilissimae**

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Adversarii non delectant, quia neque honesta, neque utilia dicendo
proferunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

Adversarii non delectant, quia neque honesta, neque utilia dicendo proferunt.

211. **V**erum antequam, Auditores, de turpi utilitatis, atque honestatis corruptelâ Adversariis meis perfamiliari quicquam dicâ, cogor à vobis importunæ fortasse molestiæ veniam deprecari. Nam dum eadem vulnera sæpius vel invitus retracto, jure etiam atque etiâ vereor, ne mea vobis oratio stomachum pariter moveat. At viri prudentissimi, debetis mihi hoc qualecunque piaculum facile condonare. Quum enim Adversarii uno in crimine non uno crimine contenti, plura simul conglobent, haud possum ego omnia uno conflictu mactare, sed pugnam veluti necessariò dividens, multiplicis adeo monstri, tanquam hydræ nunc **A** unum caput tæterrimum demeto, nunc aliud **B** atque aliud pedetentim conficio. Exposui sanè jam pridem, quum Oratorios mores ab istorum Orationibus exulare docui, quàm essent iidem inepti illorum architecti: nunc, ut vincam, nihil honestatis, vel utilitatis iisdem inesse, ac proinde neque ullam etiam oblectationis speciem hinc fluere; non possum hîc ejusdem piaci hoc aliud veluti caput Declamatoribus tam enervatis non exprobrare. Et de honestate quidem fucatarum Orationum quid attinet multis differere? quem fugit, quàm sint officio tam gravi Oratoris ipsæ discordes? Cui obscurum est, quàm turpiter neque per-

personæ, neque causæ, neque loco, neque tempori conveniant?

212. De utilitate verò funditus eversa quid addam, aut potius querar? Quid enim frugis bonæ isti in Auditores conferant, qui graviorum rerum neglectis argumentis, jam in hilares, mollesque veris descriptiones pueriliter excurrunt; modò auro nitentem auroræ currum Poëtice depingunt; sæpè Imperatorum centurias intempestivè recensent; identidem infinitum eruditionis penum imprudenter exhauriunt? Nempe plurimum Auditorum interest inanis tuæ ostentatiō memoriæ, de suis utique actum fortunis omnibus singulis, nisi tuam istam ambitionem sub purpurea acuminum, ut sic appellem, umbellâ superbè incedentem conspexerint, existimabunt. In magnum hominum cedit emolumentum summa illa tua in perpoliendis verbis, nulla in excolendis animis sollicitudo. Profligabitur, **B**credo, Reipublicæ pax, & impexum sensiculorum, argutiarumque populum prætermiseris. Quod totus sis in antithetis conquirendis, urbis forsitan reditus augebuntur? quod sales piperatos tam insulsè inculces, patriæ fines ampliabuntur? quod per metaphoras, atque allegorias larvato veluti sermone ignotus, **C**frè peregrineris, annonæ caritatem tenuioris **D**ensus homines non experientur? quod iocis, **E**leporibus, scommatisque crebro inveneris, tot scelerum monstra à gravissimis animorum vulneribus, ab irâ, ab odio; ab invidentiâ, ab ebrietate, à rapinis, à latrocinis, à sacrilegiis,

legiis, à superbiâ, à lasciviâ, à crudelitate, ab
 injustitiâ convalescent? & istane in Auditorum
 commodum redundabunt? hæc multis homi-
 nes beneficiis demerebuntur? Se ipsum pal-
 pare blandissimè, sui causâ nominis omnia,
 aliorum nihil, nisi præcipuè suam in rem
 cedat, moliri, alienas plagas, ut vel uno
 acum ne favorabilem levissimæ auræ susur-
 rum lucreis, negligere; eò in dicendo semper
 tendere, ut tui maxumè ingenii (etsi tardissimi) **F**
 venditandi monopolium tarpissimum insti-
 tuas; tam callidè singula componere, ut om-
 nia divina, atque humana propriæ existimatio-
 nis quæstui flagitiosè posthabeas; utilitatis ul-
 lam speciem apud eruditos, atque prudentes;
 quin etiam apud vulgares, infimosque Audi-
 tores habebunt? Illine sua multum referre opi-
 nabuntur, quòd te hominem in Jesu Christi **G**
 scholâ haud satis exercitatum ex ipso cerussa-
 to dicendi genere facillè animadvertunt? quòd
 tui perditum mancipium, aulicis plenum of- **H**
 fucis, caritatis obryzo vacuum, tibi pluri-
 mum indulgentem, in alios severum, gloriolæ
 vento tumidum, hominum forensibus dedi-
 tum colloquus, sacræ commentationis rudem,
 humanæ literaturæ supra modum fidentem, **I**
 spiritus cælestis patrimonio abdicatum, à
 pietate exheredatum ex assè, palàm agnoscunt?
 quòd te versipellis fucò simulationis minia- **K**
 tum, perpetua animi, atque oris; linguæ, ope- **L**
 rumque diffidia alentem; personam pro lù- **M**
 bentia catè induentem, atque exuentem, haud
 incertis vestigiis deprehendunt? Et quam tan-
 dem

utilitatem tuam hæc Orationum, Concionum
 que adulterandarum norma corruptissima ap-
 portabit? quam, cedò, quam? unde ortam? que
 ex fonte derivatam? quibus hominibus, qui-
 bus? ubi? quo nomine? quando? quâ occasione?
 Quæso te, per tuam humanitatem aut fabula-
 ri desine, aut fabulas minus fabulosas narra-
 to. Sed quid ego utilitatem commemoro?
 Hæccine ludificatio nugaroria quicquam pa-
 riet utilitatis? utilitatem, dicitis, utilitatem? o
 utilitatem! Imo verò quid non ruina, & vasti-
 tatis per has ipsas acuminum præstigias, cate-
 runque ornatus luxum, foras & templa, po-
 pulos, atque urbes invadit? Discedunt igitur
 ab honestate, atque ab utilitate Adversariorum
 Orationes, atque Conciones, atque adò unde
 honestam gignant oblectationem, invenire
 non possunt.

213. Frustra igitur artifices isti, præroga-
 tivam voluptatis afflandæ sibi asserunt; fru-
 stra præsentant, frustra jactant. Quippe quum
 ingenio ne mediocri quidem, ut ostendis,
 præsentent, quum tædium creent intolerabile,
 quum omnem perturbent ordinem, quum ho-
 nestæ utilitatis nihil serant; exponant, quæ-
 so, quam veram possint, quam puram, ex-
 costamque jucunditatem afferre? Esto enim
 illæ superfluatorum illecebræ ornamentorum
 aures utcunque titillent: at intimos sensus non
 permeant: voluptate qualicumque detineant: at
 commentitiæ tantum oblectationis larvâ de-
 cipiunt, neque unquam liquida suavitatis gut-
 tam ullam ipsa in præcordia queunt demittere.

Grav.

Grandinosa procella magno ventorum strepitu de Cælo exonerata terram quidem alluvione sepelir; at solum ipsum aridum, Solisque perustum radiis non mollit, non subigit, non penetrat; plantarum sterilitatem non fecundat, sed teneros perdit surculos, lætas flagellat segetes, fata, atque arbores vastat. Foris tantum per declivia decurrit, at fæcum, atque alimentum radicibus nullum defert. Haud secus acuminum tam densus imber, tamque spissa argutiarum, ac reliquorum ornamentorum grando, cordatorum Auditorum aures pereclit quidem, sed non pervadit; delectatione non capit, sed cædit; non lenit, sed læterat; non implet, sed onerat. Vel certè, etsi fortè imperitorum adolescentium levitati aridet, hominumque non doctissimorum plausu excipitur, nullo tamen modo in animum descendit, Auditoremque non afficit, nec demulcet, ac propterea neque veram oblectationem, sed adumbratam; non legitimam, sed adulterinam; non honestam, sed meretriciam concinnat.

214. Quare, si quando in hujus Actionis decursu hætenus aliquam delectationis speciem Adversariis meis, quam tanto consectantur studio, visus sum sine controversiâ indulgere, hanc dumtaxat inquinatissimæ imaginem, fucumque concessi. Illis nimirum nescio quos rumusculos, insanæque plausus plebeculæ non putavi ego invidendos; tum quia ea oblectatio, utpote immodica, oblectatio vera non est, sed oblectationis solum umbra; tum

ut

ut interim haberent aliquid, quo suas vitioſe eloquentiæ, quam criminabar, ærumas conſolarentur; tum demum ut omnem honeſtæ voluptatis excitandæ laudem, omnemque gloriæ, atque plauſus proventum non inane, ſed meritum debitum, valdeque frugiferum acriori deinde ſenſu, morſuque doloris ab illis, quod tam præſtiti, per vim etiam repetere, ac revellem.

B 215. Hæc ſunt, Auditores ornatiffimi, ſplendens veritatis ab iſtis immodicæ delectationis patronis, ſimulque reſ exprimendæ tormenta, quæ ad eandem illam delectationem (beluam enim vero quavis terribiſſimâ beluâ immaniorem, ac damnoſiorem) omnino exterminandam ineluctabilia exiſtimavi. Ratum igitur, fixumque ſit, delectationis Oratoriæ, vel Concionatoriæ nullum apud Declamatores iſtos extare veſtigium; ipſamque illam delectationem, quâ tantopere gloriantur, extuberrantem, atque exorcicam, oblectationis nomen tueri non poſſe: tandemque diſcant Adverſarii mei, delectandi palmam, quam ſuam penitus eſſe conceptis verbis jarabant, ſibi que medullitus addixerant, de manibus ſibi nullo negotio demum fuiſſe extortam, atque ablatam.

*Oblectandi palma Tullianorum Oratorum,
atque Concionatorum propria.*

216. **S**ed hæc delectandi palma ab improbus, niſi Tullianis, hoc eſt, veriſ quum
Ora